

Ilgalaikis geografijos planas	4
Refleksijos ir įsivertinimo būdai	14
Priedai	20
I skyrius. Darnus vystymasis	24
1 tema. Geografija ir darnus vystymasis	26
2 tema. Sveikata – ilgo gyvenimo prielaida	30
3 tema. Švietimas visiems	32
4 tema. Badas ten, perteklius čia	34
ŽEMĖ PLIUS Kodėl badauja vaikai?	36
ŽEMĖ PLIUS Moterų įgalinimas	38
5 tema. Kelyje į vieną pasaulį	40
II skyrius. Valstybių gerovės skirtumai	42
6 tema. Valstybių įvairovė	44
7 tema. Kas yra gerovė?	48
8 tema. Kas yra ekonominė galia?	50
9 tema. Universalūs valstybių gerovės rodikliai	52
ŽEMĖ PLIUS Kongo Demokratinė Respublika – turingų gelmių skurdus kraštas	54
ŽEMĖ PLIUS Bangladešas – pakely iš skurdo gniaužtų	56
ŽEMĖ PLIUS Skurdas pasaulyje ir Lietuvoje	58
10 tema. Europos Sąjunga ir mes	60
ŽEMĖ PLIUS Kur yra Europos ribos?	62
11 tema. Stipri ir silpna Europa	64
12 tema. Kas trukdo šalims vystytis?	66
III skyrius. Gyventojų skaičiaus kaita	68
13 tema. Gyventojų pasiskirstymas pasaulyje	70
14 tema. Gyventojų gausėjimas pasaulyje	73
15 tema. Indija – jau bemaž didžiausia pasaulyje	76
16 tema. Jaunėjantis ir senėjantis pasauliai	78
17 tema. Demografinė raida	81
ŽEMĖ PLIUS Gyventojų raida Afrikoje	83
18 tema. Lietuvos gyventojai šiandien	85
19 tema. Demografinės raidos padariniai Lietuvoje ..	87
20 tema. Augantys ir tuštėjantys Lietuvos regionai	90
IV skyrius. Migracija	92
21 tema. Gyventojų migracija pasaulyje	94
22 tema. Ateities paieškos Europoje	97
23 tema. Migracijos padariniai kilmės ir tikslų šalims	99
ŽEMĖ PLIUS Klimato pabėgėliai	101
24 tema. Lietuvos gyventojų migracija	103
V skyrius. Urbanizacija Lietuvoje ir pasaulyje	106
25 tema. Vakarų ir Vidurio Europos miestų raida	108
26 tema. Urbanizacija Lietuvoje	111
ŽEMĖ PLIUS Kur įkurti Lietuvos miestai?	114
ŽEMĖ PLIUS Kaunas vakar ir šiandien	116
27 tema. Žmonijos dauguma – miestiečiai	118
ŽEMĖ PLIUS Lagosas – didelis, didesnis, didžiausias... ..	120
ŽEMĖ PLIUS Detroito praeikimas	122
28 tema. Dideli, didesni ir labai dideli	125
ŽEMĖ PLIUS Lotynų Amerikos miestai	127
29 tema. Lūšnynai – gyvenimas be erdvės, komforto ir saugumo	129
ŽEMĖ PLIUS Skurdas ir turtas greta	131
30 tema. Darnus Europos miestų vystymasis	133
ŽEMĖ PLIUS Miestų klimatas yra kitoks	135
ŽEMĖ PLIUS Išmanieji miestai	138
31 tema. Kintantis Lietuvos miestų vaizdas	140
VI skyrius. Gamtos išteklių ir energetika	142
32 tema. Gamtos išteklių – mūsų gyvenimo pagrindas	144
33 tema. Energijos išteklių	147
34 tema. Geriamojo vandens išteklių	150
ŽEMĖ PLIUS Las Vegasas – vandens gausa dykumoje ..	153
35 tema. Atsinaujinantys energijos išteklių	155
36 tema. Elektros energija: dabar ir ateityje	158
37 tema. Lietuvos žemės gelmių turtais	161
38 tema. Lietuvos energetika	164
39 tema. Tausus gamtos išteklių naudojimas	166
VII skyrius. Pasaulinis vandenynas	170
40 tema. Pasaulinis vandenynas ir jo dalys	172
41 tema. Kaip juda vanduo Pasauliniame vandenyne?	176
42 tema. Vandenynas ir klimatas	178
43 tema. Žvejyba ir akvakultūra	182
44 tema. Iškasenos ir energija iš vandenyno	185
45 tema. Žmogaus poveikis vandenynui	187
ŽEMĖ PLIUS Aplinkos tarša ir Baltijos jūros apsauga	190
ŽEMĖ PLIUS Gyvenimas ant vandens	192
Europos politinis žemėlapis	194
Pasaulio politinis žemėlapis	195
Pasaulio gamtinis žemėlapis	198

Ilgalaikis geografijos planas

Pamokos tema	Valandos		Mokymo(si) turinys	Vertinimas	Kompetencijos	Integraciniai ryšiai	Pastabos
	Val.	Kita veikla					
Išvadinė pamoka į 9 (I gimnazijos) klasės geografijos kursą	1		Supažindinama su mokymo(si) turiniu, ugdomomis kompetencijomis, vertinimo sistema.	I pusmečio rezultatų lūkesčiai	Pažinimo SESG		

I SKYRIUS. DARNUS VYSTYMASIS (7 val.)

Geografija ir darnus vystymasis	1		Nagrinėjami ir vertinami būdai bei priemonės, kuriomis tarptautinė bendruomenė įsipareigojo skatinti darnaus vystymosi politiką.	Formuojamas įsivertinimas	Pažinimo Pilietiško SESG Kūrybiškumo Komunikavimo Skaitmeninė Kultūrinė		
Sveikata – ilgo gyvenimo prielaida	1		Aiškina nepakankamos sveikatos apsaugos priežastys ir padariniai.	Formuojamas įsivertinimas	Pažinimo SESG Kūrybiškumo Komunikavimo Skaitmeninė Kultūrinė		
Švietimas visiems	1		Apibūdinama švietimo ir raštingumo reikšmė valstybių ekonominei pažangai.	Formuojamas įsivertinimas	Pažinimo Pilietiško Komunikavimo Skaitmeninė Kūrybiškumo		
Badas ten, perteklius čia	2		Nagrinėjamas maisto išteklių pasiskirstymas pasaulyje, aiškina bado, neprievalgio, perteklinės mitybos priežastys ir padariniai.	Formuojamas įsivertinimas	Pažinimo Komunikavimo Kūrybiškumo SESG Kultūrinė Skaitmeninė		
Kodėl badauja vaikai? (30 % tema)			Nagrinėjamas maisto išteklių pasiskirstymas pasaulyje, aiškina bado, neprievalgio priežastys ir padariniai.	Formuojamas įsivertinimas	Pažinimo Pilietiško Komunikavimo Kūrybiškumo SESG Kultūrinė Skaitmeninė		
Moterų įgalinimas (30 % tema)			Nagrinėjami ir vertinami būdai bei priemonės, kurios skatina darnaus vystymosi politiką (penktasis tikslas – lyčių lygybė).	Formuojamas įsivertinimas	Pažinimo Pilietiško SESG Komunikavimo Kūrybiškumo		
Kelyje į vieną pasaulį	2		Nagrinėjami ir vertinami būdai bei priemonės, kuriomis tarptautinė bendruomenė įsipareigojo panaikinti skurdą ir skatinti darnaus vystymosi politiką.	Formuojamas įsivertinimas	Pažinimo Pilietiško Komunikavimo Kultūrinė	Su istorija, pilietiško pagrindais, ekonomika ir verslumu	

Pamokos tema	Valandos		Mokymo(si) turinys	Vertinimas	Kompetencijos	Integraciniai ryšiai	Pastabos
	Val.	Kita veikla					
II SKYRIUS. VALSTYBIŲ GEROVĖS SKIRTUMAI (7 val.)							
Valstybių įvairovė	1		Nagrinėjamas pasaulio politinis žemėlapis, grupuojamos valstybės pagal geografinę padėtį, teritorijos plotą, teritorijos sudėtį, valdymo formą. Lyginama ir vertinama Lietuvos bei kitų šalių geografinė padėtis, daromos išvados.	Formuojamas įsivertinimas	Pažinimo Komunikavimo Kultūrinė Skaitmeninė Kūrybiškumo		
Kas yra gerovė?	1		Analizuojami valstybių gerovės lygį atspindintys rodikliai.	Formuojamas įsivertinimas	Pažinimo Pilietiško SESG Komunikavimo Skaitmeninė Kūrybiškumo		
Kas yra ekonominė galia?	1		Analizuojami valstybių ekonominę galią atspindintys rodikliai, remiantis jais lyginamos ir grupuojamos šalys, daromos išvados, kritiškai vertinama valstybių skirstymo problematika. Nagrinėjamos ir vertinamos priežastys, lemios skirtingą šalių ekonominio išsivystymo lygį.	Formuojamas įsivertinimas	Pažinimo Kultūrinė Komunikavimo Skaitmeninė SESG		
Universalūs valstybių gerovės rodikliai	1		Analizuojami valstybių ekonominę galią ir gerovės lygį atspindintys rodikliai.	Formuojamas įsivertinimas	Pažinimo Komunikavimo Skaitmeninė		
Kongo Demokratinė Respublika – turtingų gelmių skurdus kraštas (30 % tema)			Analizuojami įvairūs informacijos šaltiniai apie pasaulio gamtos išteklių įvairovę, jų svarbą ir ribotumą. Nagrinėjami su gamtos išteklių naudojimu susiję interesų konfliktai.	Formuojamas įsivertinimas	Pažinimo Komunikavimo Kūrybiškumo Skaitmeninė Kultūrinė		
Bangladeša – pakely iš skurdo gniaužtų (30 % tema)			Nagrinėjamos ir vertinamos priežastys, lemiosios skirtingą šalių ekonominį išsivystymo lygį.	Formuojamas įsivertinimas	Pažinimo Komunikavimo Kūrybiškumo Kultūrinė Skaitmeninė		
Skurdas pasaulyje ir Lietuvoje (30 % tema)			Nagrinėjami ir vertinami būdai bei priemonės, kuriomis tarptautinė bendruomenė įsipareigojo panaikinti skurdą ir skatinti darnaus vystymosi politiką.	Formuojamas įsivertinimas	Pažinimo Pilietiško Komunikavimo Skaitmeninė Kūrybiškumo	Su ekonomika ir verslumu	
Europos Sąjunga ir mes	1		Susipažįstama su regioninės politikos priemonėmis, kuriomis skatinamas ekonomikos augimas, gerinama gyvenimo kokybė.	Formuojamas įsivertinimas	Pažinimo Pilietiško Komunikavimo Skaitmeninė Kūrybiškumo SESG		

Refleksijos ir įsivertinimo būdai

Refleksijos ir įsivertinimo būdai

METODAS „VIENA MINUTĖ POPIERIUJE“ (refleksija)

Mokytojas paprašo, kad mokiniai skirtų vieną minutę ir baltame lape parašytų:

Svarbiausia, ką aš šiandien sužinojau ir supratau, yra

METODAS „PRATĖSK MINTĮ“ (refleksija)

Pamokoje aš buvau.....

Pamokos tema man.....

Pamokos pabaigoje aš.....

Pamokoje panaudota vaizdinė medžiaga man.....

Galiu įvardyti.....

Galiu parodyti žemėlapyje, kur.....

METODAS „NEBAIGTI SAKINIAI“ (refleksija)

Aš mokiausi apie.....

Aš išmokau (supratau).....

Man pavyko.....

Dar turiu pasidomėti apie.....

Aš nesupratau.....

Man nepavyko.....

METODAS „TRYS K“ (refleksija)

Kiekvienas mokinys gauna tris skirtingų spalvų lipnius lapelius. Ant jų pamokos pabaigoje užrašo po vieną dalyką ir suklijuoja kokioje nors lentoje arba ant sienos į trijų spalvų juostas (galima apskritimus, galima trikampių ar pan.) Mokytojas trumpai apibendrina atsakymus.

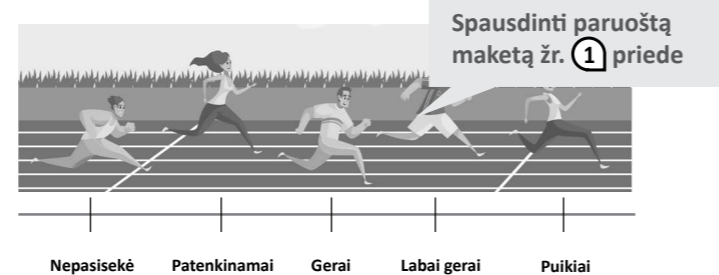
KAS labiausiai pamokoje sudomino?

KĄ naujo sužinojau pamokoje?

KUR gyvenime pritaikysiu pamokoje įgytas žinias?

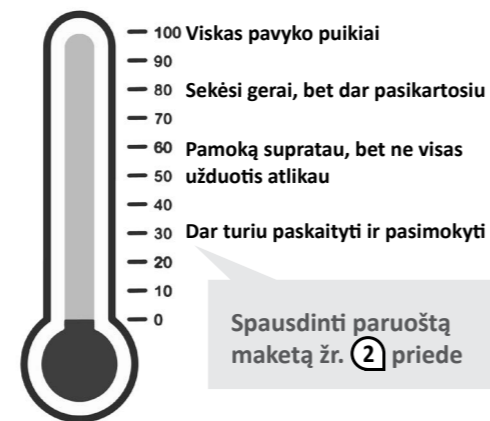
METODAS „PASIEKIMŲ TRASA“ (įsivertinimas)

Mokiniai apatiniam takelyje pažymi, kiek trasos jiems pavyko įveikti pamokoje.

METODAS „PAMOKOS PASIEKIMŲ TERMOMETRAS“ (refleksija)

Mokiniai nuspalvina termometro stulpelį pagal pamokos pasiekimus.

METODAS „KILPA“ (refleksija)

Mokytojas pateikia lentelę, į kurią mokiniai surašo savo mintis baigiantis pamokai.

K	Keista, negirdėta
I	Informatyvu
L	Linksma / liūdna
P	Pritariu
A	Atmetu

Spausdinti paruoštą maketą žr. 3 priede

METODAS „PASIEKIMŲ KALNAS“ (1) (refleksija)

Ant lentos mokytojas nupiešia ir pakabina arba kito kiu būdu paruošia kalno maketą. Jis padalytas į tris dalis, o prie lentos padėta lipnių lapelių. Šis maketas gali būti pasiruoštas ir ilgesniam laikui, mokytojui reikės pakeisti tik konkrečius įsivertinimo apibūdinimus. Kiekvienas mokinys ateidamas apgalvoja, kaip save įvertintų pagal mokytojo pateiktus kriterijus, ir prikljuoja lapelį atitinkamoje kalno vietoje.

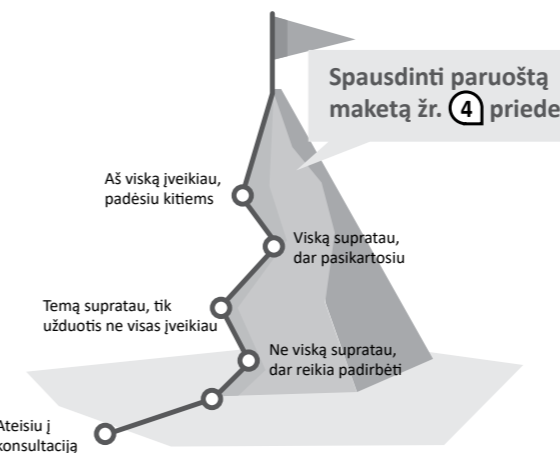
Kalno viršūnė – lengvai galiu paaiškinti, kaip

Kalno vidurys – kad galėčiau apibūdinti, kaip, turiu dar pasinaudoti vadovėliu.

Kalno papėdė – nelabai supratau, kaip, turėčiau pasikonsultuoti su mokytoju ar draugu.

METODAS „PASIEKIMŲ KALNAS“ (2) (refleksija)

Kiekvienas mokinys ateidamas apgalvoja, kaip save įvertintų pagal mokytojo pateiktus kriterijus, ir prikljuoja lapelį atitinkamoje kalno vietoje.

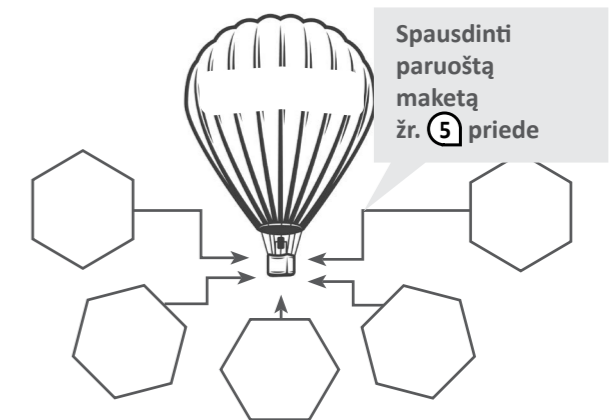
METODAS „4 MINTYS“ (refleksija)

Mokytojas ant lentos nubraižo arba pakabina didelį lapą su keturiomis grafomis. Mokiniai turi spalvotus lipnius lapelius ir prikljuoja juos į tą grafą, kuri tinka pagal įsivertinimą.

Galiu pamokyti draugus	Galiu atlikti šios temos užduotis savarankiškai
Turiu klausimų mokytojui, ne viskas aišku	Nesupratau šios temos, buvo sunku

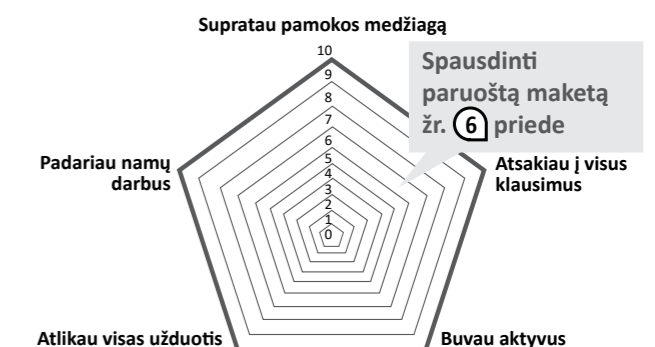
METODAS „ORO BALIONAS“ (įsivertinimas)

Mokiniais paruošiamas maketas „Oro balionas su prikabintais smėlio maišais“. Ant oro baliono mokiniai užsirašo pamokos temą. Pamokos pabaigoje turi užpildyti visus smėlio maišus, kad oro balionas pakiltų. Ant maišų mokiniai rašo svarbiausius temos teiginius arba sąvokas, atsižvelgdami į tai, ko buvo reikalaujama pamokos uždavinėje.

METODAS „PAMOKOS ROŽĖ“ (refleksija)

Mokiniai kiekvieną teiginį įvertina nuo 0 iki 10. Sujungę tuos įsivertinimus, mokiniai gauna pamokos rožę ir gali matyti, kurios pamokos veiklos jiems sekėsi gerai, o kur dar reikia įdėti daugiau pastangų.

I skyrius

Darnus vystymasis

1 tema. Geografija ir darnus vystymasis

MOKYMO(SI) UŽDAVINYS

Naudodamiesi vadovėlyje pateikta medžiaga ir kitais informacijos šaltiniais, mokiniai gebės sieti ryšį tarp geografijos, visuomenės gyvenimo būdo ir darnaus vystymosi, taip pat apibūdinti darnaus vystymosi tikslus ir pateikti bent po vieną priemonę, kaip tikslo siekiama.

MOKYMO(SI) TURINIO REIKALAVIMAI GEOGRAFIJOS BENDROJOJE PROGRAMOJE

Nagrinėjami ir vertinami būdai bei priemonės, kuriomis tarptautinė bendruomenė įsipareigojo skatinti darnaus vystymosi politiką.

UGDOMOS KOMPETENCIJOS

Pažinimo	Kūrybiškumo
Pilietiškumo	Komunikavimo
Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos	Skaitmeninė Kultūrinė

ANKSTESNIS KONTEKSTAS IR GALIMI INTEGRACINIAI RYŠIAI

Mokiniai 6–8 klasėse aiškinosi, kaip žmonės keičia aplinką ir kodėl svarbu ją tausoti.

PAGRINDINĖS GEOGRAFIJOS SĄVOKOS

Darnaus vystymosi tikslai (DVT)

MOKYMO(SI) IŠTEKLIAI

- Geografijos vadovėlis „Žemė“ 9 kl.
- Geografijos pratybų sąsiuvinis 9 kl., I d.
- Demonstracinė medžiaga (pagal poreikį ir galimybes)
- Kortelės su darnaus vystymosi tikslais (kortelių / lapų komplektų reikia tiek, kiek mokytojas planuoja mokinių grupių pamokoje)
- Skaitmeninės priemonės

PAMOKOS ORGANIZAVIMO IDĖJOS

Pamokos pradžia

Mokytojas supažindina mokinius su naujos pamokos tema ir mokymo(si) uždaviniu bei paaiškina darnaus vystymosi sąvoką.

Pamokos eiga

- Mokytojas kartu su mokiniais aptaria darnaus vystymosi sritis. Mokinių paprašoma atrasti ryšį tarp darnaus vystymosi sričių ir geografijos. Padiskutuojama.
- Mokytojas supažindina mokinius su darnaus vystymosi tikslais. Mokiniai, dirbdami poromis, kiekvienam darnaus vystymosi tikslui priskiria darnaus vystymosi sritį, kuriai tikslas priklauso.
- Mokiniai, dirbdami individualiai ir naudodamiesi savo išmaniaisiais telefonais, internete suranda iliustracijų bent penkiems pasirinktiems darniojo vystymosi tikslams. Mokytojo parinkti mokiniai iliustracijas komentuoja.

- Mokytojas iš anksto pasiruošia korteles (lapus), ant kurių surašyti darnaus vystymosi tikslai. Mokiniai, dirbdami nedidelėmis grupėmis (po 3–4), suskirsto darnaus vystymosi tikslus į keturias grupes: 1) tikslai, kurie svarbūs mokiniams; 2) tikslai, kurie svarbūs besivystančioms šalims; 3) tikslai, kurie svarbūs ekonomiškai stiprioms šalims; 4) tikslai, kurie svarbūs visam pasauliui. Mokinių grupių darbas aptariamas.
- Mokiniai, dirbdami individualiai, kiekvienam darnaus vystymosi tikslui pasiekti sugalvoja ir pateikia bent po vieną priemonę.

Pamokos užbaigimas

Pamokos pabaigoje grįžtama prie mokymo(si) uždavinio. Mokiniai apibendrina pamokos rezultatus, įsivertina.

UŽDUOČIŲ ATSAKYMAI

1. Savais žodžiais paaiškink, kas yra darnus vystymasis.

Darnus vystymasis – tai būdai, kuriais siekiama užtikrinti vystymąsi, tenkinantį žmonių gerovę dabartyje, bet nesumažinantį žmonių gerovės galimybių ateityje.

2. Surask penkiems pasirinktiems darnaus vystymosi tikslams po nuotrauką, kuri geriausiai atspindėtų tą tikslą.

Individualūs mokinių atsakymai.

3. Priskirkite darnaus vystymosi tikslus atitinkamoms sritims.

1. Sumažinti skurdą – visuomenė.
2. Sumažinti badą – visuomenė.
3. Gera sveikata ir gerovė – visuomenė.
4. Kokybiškas išsilavinimas – visuomenė.
5. Lyčių lygybė – visuomenė.
6. Švarus vanduo ir higiena – aplinka.
7. Prieinama ir švari energija – aplinka.

8. Deramas darbas ir ekonominis augimas – ekonomika.
9. Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra – ekonomika.
10. Sumažinti nelygybę – ekonomika.
11. Darnūs miestai ir bendruomenės – visuomenė.
12. Atsakingas vartojimas ir gamyba – visuomenė, ekonomika.
13. Sušvelninti klimato kaitos poveikį – aplinka.
14. Gyvybė vandenyse – aplinka.
15. Gyvybė žemėje – aplinka.
16. Taika ir teisingumas, stiprios institucijos – politika.
17. Partnerystė įgyvendinant tikslus – politika.

4. Suburkite grupes ir padiskutuokite, kurie tikslai svarbiausi jums, kurie svarbūs besivystančioms ir ekonomiškai stiprioms valstybėms, o kurie – visam pasauliui.

Lentelėje pateikiamas vienas iš pavyzdžių. Galimi ir kitokie mokinių atsakymai.

Tikslai, kurie svarbūs mums	Tikslai, kurie svarbūs besivystančioms šalims	Tikslai, kurie svarbūs ekonomiškai stiprioms šalims	Tikslai, kurie svarbūs visam pasauliui
<ul style="list-style-type: none"> • Gera sveikata ir gerovė • Kokybiškas išsilavinimas • Švarus vanduo ir higiena • Prieinama ir švari energija • Darnūs miestai ir bendruomenės 	<ul style="list-style-type: none"> • Sumažinti skurdą • Sumažinti badą • Gera sveikata ir gerovė • Kokybiškas išsilavinimas • Lyčių lygybė • Švarus vanduo ir higiena • Prieinama ir švari energija • Deramas darbas ir ekonominis augimas • Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra 	<ul style="list-style-type: none"> • Gera sveikata ir gerovė • Kokybiškas išsilavinimas • Prieinama ir švari energija • Deramas darbas ir ekonominis augimas • Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra • Atsakingas vartojimas ir gamyba 	<ul style="list-style-type: none"> • Sumažinti skurdą • Sumažinti badą • Sumažinti nelygybę • Darnūs miestai ir bendruomenės • Sušvelninti klimato kaitos poveikį • Gyvybė vandenyse • Gyvybė žemėje • Taika ir teisingumas, stiprios institucijos • Partnerystė įgyvendinant tikslus